

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 11 Mayıs 2016

İstikrarsızlığın Bedeli: Üretkenlik Kayıpları

Türkiye ekonomisi siyasi çalkantılar arasına sıkışıp kalmış konumda. Siyasi gerginlikler ve şiddet elbette ki ulusal ekonomik dengeleri yaralayacak ve kırılganlıkları arttıracaktı. Nitekim Türkiye ekonomisinin 2009 krizinden bu yana yaşamakta olduğu gerçekler dalgalı ve oynak büyüme, yüksek enflasyon, durgun yatırımlar ve süregelen dış açık olarak kendisini belli etmekte.

Medyaya servis edilen “*mucize büyüme*” ve “... *ama çalışıyorlar*” türü öykülerden geriye kalanlar ise yüzde 3.5 – 4 bandında sıkışıp kalan büyüme; yüzde 10 üstündeki işsizlik oranı ve yüzde 8 – 10 düzeyine yapışıp kalan enflasyon olarak gözlenmekte. Bu sürecin önemli bir başka özelliği ise ulusal tasarruf oranı geriler iken, yatırımların durgunluğa itilmesi ve cari işlemler dengesinin sürekli açık vermesi olarak belirlenmekte. Cari işlemler açığının öncelikle merkez bankasının rezervlerinin eritilerek karşılanması ve bir yandan da (net hata ve noksan diye adlandırılan) kaynağı belirsiz kayıt dışı sermaye ve sıcak para akımları ile finanse ediliyor olması gerçeği ise ekonomide kırılganlığın derinleşmesine yol açmakta. Son olarak geçen hafta boyunca Türk Lirasının ABD doları karşısında son derece oynak ve dalgalı bir seyir izlemesi, ulusal ekonomide ileriye yönelik sözleşmelerin belirsizliğe sürüklenmesine ve yatırım ve ihracat kararlarının olumsuz olarak etkilenmesine yol açmakta.

Türkiye 2008/2009 krizi sonrasında durgunlaşan ekonomisiyle birlikte, yatırım kapasitenin durgunlaştığı ve dengesizliklerin arttığı bir görünüm sunuyor. Bunun sonucunda, tüm bu belirsizliklerin ve toplumsal şiddet olgusunun yarattığı ana sorunu nihai olarak *üretkenlik kayıpları* biçiminde gözlemekteyiz.

Aşağıdaki Tablo bu gözlemin uluslararası boyutta kıyaslamasını sunmakta. Tabloda 2011 ve sonrası (büyük durgunluk diye anılan) dönemde çeşitli OECD üyesi ülkelerde yaşanan ekonomik verimlilik verileri sergileniyor. Çalışan başına milli gelir üretimi (emek verimliliği) söz konusu dönemde OECD ülkelerinde yılda ortalama olarak yüzde 0.45 (binde 4.5) artış göstermiş. Bu oranının düşüklüğü, küresel boyutta 2009 krizi sonrasında üretkenlik kazanımlarının nasıl da durgunlaştığını belgeliyor.

OECD verilerine göre Şili, Slovakya ve Avusturya yüksek verimlilik kazanımları yaşayan ülkeler. Polonya ve İspanya da görece yüksek verimlilik yaşamakta. Ancak tabloda ülkemizi ilgilendiren gözlemler daha çarpıcı. Türkiye, İngiltere ve Macaristan ile birlikte OECD ülkeler grubu içerisinde *negatif* üretkenlik yaşayan üç ekonomiden birisi. Türkiye’de 2011 sonrasında üretkenlik hızı yüzde *negatif* 0.03.

Ekonomide verimliliğin bu şekilde gerilemesinin, vasıfsız nitelikli işgücü kullanımının yaygınlaşmasına, Türkiye’nin ana ihracat kalemlerinin çoğunlukla vasat ve orta derece teknoloji ürünlerine sıkışıp kalmasına ve ileriye yönelik yatırım kararlarının derinleşen belirsizlikler ve siyasi şiddet altında ertelenmesine yol açmakta olduğunu görmek zor değil. Yatırımsız ve sürdürülemez nitelikli büyüme, artan dış borçlanma ve kayıt dışı sıcak para

akımlarına dayalı dengesizlikler ile birlikte, ekonominin istikrarsız biçimlerde dalgalanmasında ve verimsizleşmesinde baş rol oynamakta.

Üretkenlik Ortalama Büyüme Hızı (%)	
2011-2014	
Şili	2.94
Slovakya	2.21
Avusturya	2.06
Polonya	1.48
İspanya	1.41
Rusya	1.35
Kanada	1.12
Meksika	0.92
Fransa	0.64
Japonya	0.59
Almanya	0.51
Portekiz	0.47
OECD Ortalaması	0.45
Kore	0.43
Çek Cumh.	0.39
ABD	0.19
Yunanistan	0.15
İtalya	0.06
TÜRKİYE	-0.03
İngiltere	-0.09
Macaristan	-0.32

Kaynak: OECD (2016), GDP per hour worked (indicator)

Tüm bunlar sürerken, ekonomik sorunların aşılması için Merkez Bankası'ndan faizleri düşürmesini beklemek ne derece doğru?